

ЛЕКЦІЯ 9

Використання результатів оперативно-розшукової діяльності у кримінальному провадженні

Правові засади, процесуальна легалізація та судова практика оцінки
матеріалів ОРД

Структура та ключові теми

Лекція охоплює повний цикл роботи з результатами ОРД – від їх отримання до використання в суді, включаючи особливості воєнного стану.

01

Поняття результатів ОРД

Правовий статус у процесі доказування

03

Належність і допустимість

Критерії перетворення інформації на доказ

05

Наслідки порушень

Правило «плодів отруєного дерева»

02

Процесуальна легалізація

Етапи введення матеріалів у кримінальний процес

04

Судова практика

Позиції Верховного Суду та ЄСПЛ

06

Воєнний стан

Спрощення процедур та нові виклики

РОЗДІЛ 1

Поняття результатів ОРД

Результати ОРД – це фактичні дані, отримані оперативними підрозділами в ході проведення оперативно-розшукових заходів (ОРЗ), зафіксовані на матеріальних носіях: протоколи, аудіо- та відеозаписи, звіти агентів тощо.

- ❏ ⚠ Самі по собі результати ОРД не є доказами. Вони набувають статусу доказів лише після перевірки та легалізації відповідно до норм КПК України.

Функції результатів ОРД у кримінальному процесі

Результати оперативно-розшукової діяльності виконують три ключові функції, кожна з яких має самостійне значення для кримінального провадження.

Джерело інформації

Підстава для порушення кримінального провадження та внесення відомостей до ЄРДР

Орієнтуюча інформація

Основа для планування слідчих дій та визначення напрямків розслідування

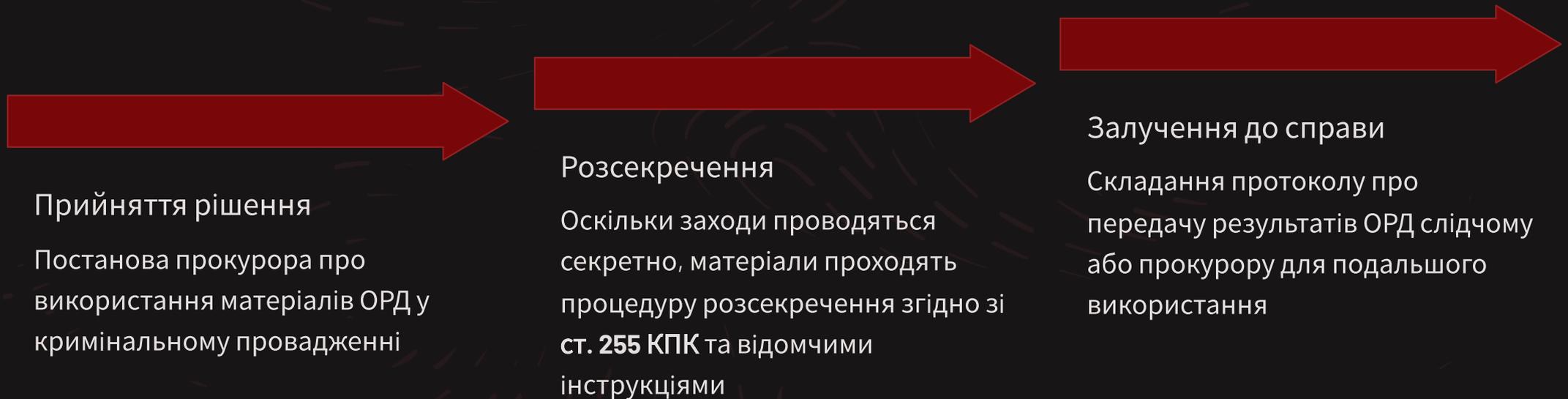

База для доказів

Фундамент для отримання процесуальних доказів, що відповідають вимогам КПК

Процесуальна легалізація матеріалів ОРД

Легалізація – це процедура введення результатів ОРД у кримінальний процес, що перетворює оперативну інформацію на процесуально значущий матеріал.

РОЗДІЛ 3

Критерії належності та допустимості доказів

Щоб «оперативна» інформація стала «судовим» доказом, вона має відповідати двом фундаментальним критеріям, без дотримання яких суд не прийме матеріали ОРД.

Належність і допустимість: деталі

Належність

Інформація повинна прямо чи опосередковано підтверджувати обставини, що підлягають доказуванню:

- Подія злочину
- Винуватість особи
- Розмір завданої шкоди

Допустимість

Матеріали мають відповідати трьом обов'язковим умовам:

- **Уповноважений суб'єкт** – отримані оперативним підрозділом за дорученням
- **Законний привід** – заведена оперативно-розшукова справа (ОРС)
- **Дозвіл** – ухвала слідчого судді, якщо зачіпаються права людини

РОЗДІЛ 4

Судова практика оцінки матеріалів ОРД

Сучасна практика Верховного Суду та ЄСПЛ акцентує увагу на двох принципових моментах, що визначають долю матеріалів ОРД у суді.

Відсутність провокації та відкриття матеріалів

1

Відсутність провокації

Суд ретельно перевіряє, чи не підштовхували правоохоронці особу до вчинення злочину, який би вона не вчинила без їхнього втручання. Ключові справи ЄСПЛ: «Баннікова проти рф», «Тейшейра де Кастро проти Португалії».

2

Повнота відкриття матеріалів

Згідно зі **ст. 290 КПК**, сторона захисту повинна мати доступ до ухвал суду, на підставі яких проводилися ОРЗ. Якщо ухвала не була відкрита захисту – результати ОРД визнаються **недопустимими**.

- ❏ Невідкриття ухвали слідчого судді стороні захисту є безумовною підставою для визнання доказів недопустимими.

Правило «плодів отруєного дерева»

Порушення процедури при використанні результатів ОРД тягне за собою каскадний ефект недопустимості доказів.

1

Незаконне отримання ОРД

Первинна інформація отримана з порушенням закону

2

Похідні докази

Усі подальші докази (обшук, експертизи) також визнаються недопустимими

3

Виправдувальний вирок

Відсутність належних доказів призводить до виправдання

РОЗДІЛ 6

ОРД в умовах воєнного стану

З початком повномасштабного вторгнення процедура використання результатів ОРД зазнала суттєвих змін відповідно до ст. 615 КПК України. Ці зміни спрямовані на забезпечення ефективності розслідувань в умовах бойових дій.

Особливості ОРД під час війни

Спрощення санкціонування

У разі неможливості слідчого судді виконувати функції, дозвіл на проведення заходів може давати **керівник відповідної прокуратури**

Продовження строків

Термін дії дозволів може бути продовжений прокурором **без звернення до суду** в зонах бойових дій

Специфіка об'єктів

Особлива увага – справи про державну зраду (**ст. 111**), колабораціонізм (**ст. 111-1**) та мародерство. ОРД часто є єдиним способом зафіксувати злочин на окупованих територіях

БПЛА та кібердані

Активне використання цифрових доказів та даних аеророзвідки як результатів ОРД у кримінальних провадженнях

Ключові висновки лекції

Результати ОРД є потужним інструментом кримінального провадження, але їх використання вимагає суворого дотримання процесуальних норм. Порушення процедури призводить до визнання доказів недопустимими та можливого виправдального вироку. В умовах воєнного стану процедури спрощені, але принципи належності та допустимості залишаються непорушними.